

УДК: 636.5:637: 631.1

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЇ НА РИНКУ ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

Стефанів О. Б.

Львівський національний аграрний
університет

Резюме. В статті розглянуто поняття ринку як цілісної системи, яка ефективно функціонує в умовах збалансованості попиту і пропозиції. Також подано оцінку стану ринку продукції птахівництва в Україні, а також у Львівській області, проаналізовано співвідношення ціни і якості продукції, виробництво на експорт.

Ключові слова: ринок, попит, пропозиція, птахівництво, виробництво продукції птахівництва, якість продукції, ціна, м'ясо, яйця.

Summary. In the article a market concept is considered as an integral system which effectively functions in the conditions of balanced of demand and supply. The estimation of market of products of the poultry farming condition is also given in Ukraine, and also in the Lvov area, correlation of price and quality of products, production on an export are analyzed.

Key words: market, demand, suggestion, poultry farming, production of goods of the poultry farming, quality of products, price, meat, eggs.

Вступ. В умовах ринкової економіки постає питання відповідного підходу до формування економічного механізму забезпечення розвитку галузі птахівництва. Це зумовлено реструктуризацією економіки, зміною форм власності, зміщенням центрів відповідальності за кінцеві результати діяльності. Вирішення такого завдання посилюється ціновим диспаритетом, нееквівалентним обміном між галузями ресурсного забезпечення та підприємствами по виробництву продукції птахівництва, зокрема яєць, розбалансованістю ресурсного потенціалу.

На необхідність розробки результативного економічного механізму формування та забезпечення функціонування ринку продукції птахівництва також вказує порушення рівноваги між попитом з урахуванням медичних норм споживання продовольства та купівельною спроможністю населення. Тому виникає потреба в новому концептуальному підході щодо удосконалення економічного механізму ринкової економіки в галузі птахівництва.

Матеріали і методи. Проблемі розвитку птахівництва приділяється значна увага науковців. Ця тема висвітлювалася в працях Вертійчука А.І., Вольнової О.М., О.І. Дація, О.О. Кузнецова, О.С. Бутенка, Р.М. Мініва, Б.А.Мельника, Ф.О. Ярошенка, Б.Б. Батюка. Дослідження ринку м'яса знайшло своє відображення в працях Бобирєвої Т.С., Копитець Н.Г., Шолудько О.В., Біттера О.А., Березівського П.С., Яціва І.Б. Ринок розглядається як цілісність, яка може ефективно функціонувати в умовах використання механізмів економічних законів – попиту, пропозиції, балансу

попиту і пропозиції, граничної корисності, економічної рівноваги, відшкодування витрат на відтворення робочої сили, вартості та інші.

Результати і обговорення. Ринкові відносини в процесі обігу товарів, руху капіталу і робочої сили можна визначити як економічні відносини, які ґрунтуються переважно на попиті і пропозиції, конкуренції при раціональному співвідношенні саморегулювання та державного регулювання. При переході до ринку передбачається якісно новий стан економіки, що зумовлює вагомі зміни в організації виробничої діяльності. З цією метою слід розвивати вільне підприємництво через формування власника. Прикладом такого підприємництва можуть бути птахофабрики, де на базі колективної власності сформована приватна власність господаря-власника.

Основними категоріями ринку є попит і пропозиція, які реалізуються у процесі купівлі-продажу товарів через оптову й роздрібну торгівлю. Саме співвідношення попиту і пропозиції зумовлює структурні зміни виробництва, впливає на рівень і динаміку цін, спричиняє переливання капіталу і переміщення ресурсів виробництва між галузями й регіонами [6]. Попит залежить від кількості споживачів, розміру їх доходів, експорту та реклами, якості й вартості продукції, тобто він формується під впливом якісних і вартісних факторів. В свою чергу пропозиція залежить від природних, організаційно-економічних і технологічних факторів.

Що стосується збільшення обсягів виробництва м'яса птиці, то воно зумовлене, насамперед, зростанням попиту з боку населення та підприємств харчової промисловості. З огляду на те, що останніми роками відбувається суттєве скорочення пропозиції м'яса великої рогатої худоби та свиней, а відповідно зростають і ціни на них, м'ясо птиці стало заміником для більшості споживачів м'яса інших видів тварин. Крім того, чимало споживачів змінило свої смаки і вподобання відносно того чи іншого м'яса на користь дієтичного м'яса птиці, адже воно є більш легким для засвоєння, ніж інше [4].

Аналіз ринків продукції птахівничої галузі показує, що переважно виробники домашньої птиці не продають м'ясо, відділене від кісток. Більш вигідним є продаж тушок у супових наборів для споживачів з невисоким рівнем доходів. Виробництво м'яса інших видів птиці в Україні незначне. Малоімовірно, що виробництво індичатини, качатини, гусятини в недалекому майбутньому збільшиться, так як в Україні є суттєвий попит на курчата та відносно невеликий обсяг національного виробництва домашньої птиці. Адже бройлерне виробництво дає можливість отримувати за короткий термін вищі прибутки, тому більшість підприємств і підприємців вважають за доцільне не мати справу з птицею, яка потребує більш тривалого циклу виробництва.

В Україні після кризової фази птахівництво загалом відновило рівень виробництва яєць і м'яса птиці. Сьогодні в Україні діють такі зразкові, високотехнічні потужні птахівницькі підприємства, як ЗАТ “Комплекс Агромарс”, ВАТ “Миронівський хлібопродукт”, ТОВ “Рубі Роз Агрікол”, СТОВ ППЗ “Королівський”, ВАТ “Птахофабрика “Київська”, ВАТ “Птахофабрика ”Україна”, агрофірма ”Березанська птахофабрика” тощо. Практично всі птахівницькі підприємства, що входять до Асоціації ”Союз

птахівників України”, є високорентабельними господарствами і їх частка найвища у виробництві вітчизняної птахопродукції порівняно з іншими типами підприємств [4].

Україна на сьогоднішній день має ідеальне середовище для розвитку промислового птахівництва, а тому у найближчому майбутньому може стати потужним експортером цієї продукції. До такого висновку дійшли учасники Міжнародного конгресу птахівників, який вперше в Україні провели найвпливовіша організація птахівників Європейського Союзу Європейський клуб птахівників (ЄКП) спільно з Всеукраїнським громадським об'єднанням "Українська аграрна конфедерація" (УАК) [7].

У нинішніх складних ринкових умовах розвитку виробничо-збутової діяльності підприємств агропромислового комплексу важливим напрямом підвищення її ефективності є пошук нових ринків збуту, як всередині країни, так і за кордоном [6]. Тому основною ціллю даної статті є вивчення ситуації на ринку продукції птахівництва в Україні, зокрема й у Львівській області, дослідження чинників його формування.

М'ясне птахівництво відіграє особливу роль в народному господарстві України. Воно забезпечує населення країни дієтичними висококалорійними продуктами харчування, які за поживністю переважають більшість продуктів харчування. Так, у м'ясі курей та індиків міститься до 23 % протеїну і 17—24 % жиру, у м'ясі качок і гусей — відповідно 23—34 % і 16—46 %. У 100 г мяса міститься 30-40% добової потреби у білках, необхідних для дорослої людини [5].

У справі забезпечення населення різних регіонів світу високоякісними продуктами харчування велике значення має розвиток яєчного птахівництва. Яєчне птахівництво, як галузь сільськогосподарського виробництва в Україні, за якістю наукового забезпечення наближається до світового рівня, а його продукція є надзвичайно цінною у збалансованому харчуванні людини. Харчові яйця є продуктом, який не має аналогів, і є незамінним у білковому балансі. Ось чому у всіх країнах світу спостерігається постійно зростаючий попит на яйця, що є важливим стимулом їх виробництва [5].

Птахівництво характеризується скоростиглістю, низькою енергомісткістю та високою віддачею капіталовкладень. Це одна із небагатьох галузей сільськогосподарства, яка динамічно розвивається і не вимагає значної державної підтримки. Розвиток птахівничих підприємств на науково обґрунтованих засадах може забезпечити безперебійне постачання високоякісної продукції птахівництва споживачам, стабільність процесу її купівлі-продажу, а також досягнення такого рівня ціни, який задовольняв би суб'єктів ринку.

В період 1990-1999 рр. складалася в Україні парадоксальна ситуація, коли в господарствах, які мали змогу забезпечити більш нормативні умови годівлі і утримання птиці і в яких досягалося зростання продуктивності птиці, але через придбання дорогих кормів та енергоносіїв собівартість продукції була високою. Крім того, собівартість зростала ще й з іншого боку - закуплені дорогі корми в багатьох випадках виявлялися неякісними, які не згодувалися або негативно впливали на птицю, яка хворіла та гинула. Подібна технологічна і організаційна неузгодженість ставала перепорою у розвитку високоефективної галузі, якою є птахівництво.

Однак у подальшому ситуація кардинально змінилася. Упродовж останніх семи років має місце динаміка збільшення поголів'я птиці, обсягів виробництва м'яса птиці у птахівничих підприємствах як України, так і Львівської області зокрема (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка поголів'я птиці та обсягів виробництва м'яса птиці у Львівській області та Україні

Роки	Поголів'я птиці, млн. гол		Питома вага Львівської області в загальному поголів'ї України, %	Валове виробництво м'яса птиці, тис.т.		Питома вага Львівської області в загальному виробництві м'яса птиці в Україні, %
	Львівська область	Україна		Львівська область	Україна	
2003	6,911	11,04	0,63	12,1	324,0	1,48
2004	6,520	10,40	0,63	12,2	375,5	1,22
2005	6,617	10,60	0,62	16,6	496,6	1,97
2006	7,186	11,52	0,62	24,6	589,3	3,63
2007	7,187	11,53	0,62	32,3	689,4	5,50

Аналіз динаміки показників, які характеризують розміри галузі м'ясного птахівництва в Львівській області, показав, що поголів'я птиці, як в Львівській області, так і в Україні, зростає. При цьому, темпи приросту поголів'я в загальному по Україні майже у 2 рази менші, ніж на Львівщині. Цим можна пояснити і зростання питомої ваги Львівської області в загальному поголів'ї птиці України із 1,76% у 2003 році до 3,28% у 2007 році.

Що стосується обсягу виробництва м'яса птиці у Львівській області, протягом 2005 року спостерігалось його збільшення більше, ніж у два рази порівняно із 2003 роком, а у 2007 році обсяги виробництва м'яса птиці в області порівняно із 2005 роком зросли в 4,8 рази. Загалом у Львівській області протягом досліджуваного періоду обсяги виробництва зросли майже в 15 разів. Що стосується України, то обсяги валового виробництва м'яса птиці протягом останніх п'яти років також зросли. Питома вага Львівської області у валовому виробництві м'яса птиці у 2003-2007 роках зростала із 1,48% до 5,5%. Із наведеного вище можна зробити висновок, що у Львівській області галузь м'ясного птахівництва характеризується динамічним, високо інтенсивним розвитком, що безумовно збільшує частку області у виробництві м'яса птиці в Україні.

Варто відзначити, що попри зростання обсягів виробництва продукції птахівництва рівень виробництва м'яса птиці та яєць на Львівщині ще досить низький. Він не дозволяє повністю забезпечити потреби населення області. Розвиток птахівництва вимагає певних економічних умов.

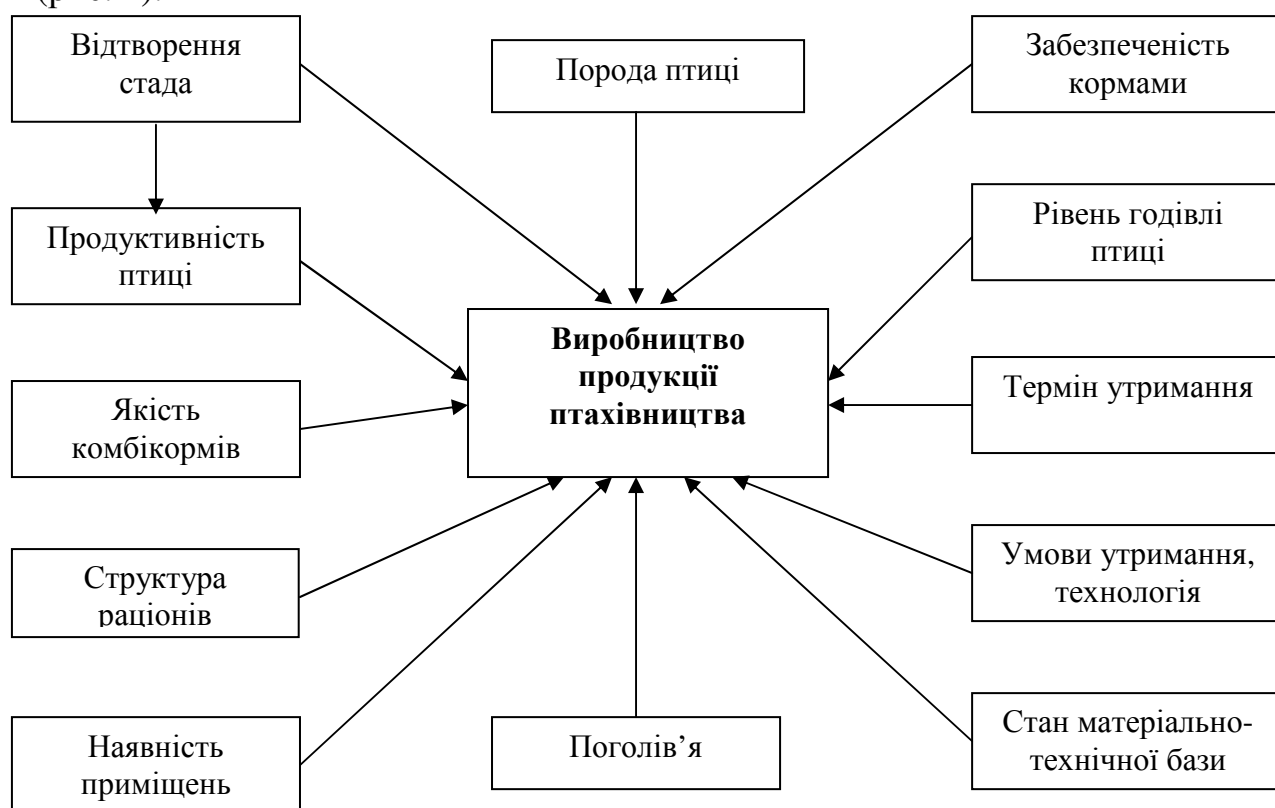
Дослідження динаміки продуктивності птиці (табл.2) протягом 2003-2007 років встановило, що як у області, так і в Україні спостерігається позитивна тенденція зростання продуктивності птиці. Це безумовно є надзвичайно позитивним явищем, однак слід відмітити, що середня продуктивність птиці в Львівській області до 2006 року значно відставала від

узагальнених показників в межах країни. А вже у 2006 році вона була на 33,2 г, або на 22,5% більша, ніж в середньому по Україні, ця тенденція збереглась і у 2007 році.

Таблиця 2. Динаміка продуктивності птиці у Львівській області та Україні

Роки	Середньодобовий приріст на 1 голову, г		Середньодобовий приріст на 1 голову у Львівській області у % до України
	Львівська область	Україна	
2003	81,5	97,3	83,8
2004	74,3	135,5	54,8
2005	90,5	150,5	60,1
2006	180,8	147,6	122,5
2007	302,4	180,2	167,8

Розвиток ринку продукції птахівництва значною мірою залежить від використання чинників внутрігосподарського значення. На зміну обсягів виробництва м'яса птиці в Україні впливають кількість поголів'я та продуктивність птиці, які в свою чергу залежать від ряду наступних чинників (рис. 1).

Рис.1 Система чинників, які впливають на обсяг виробництва продукції птахівництва в Україні

Вагомим чинником ціноутворення та підсилення конкурентоспроможності продукції птахівництва є якість продукції. Значний вплив на якість продукції птахівництва мають комбікорми і кормосуміші, які повинні відповідати санітарним нормам. Оскільки Україна обрала курс європейської інтеграції, тому її економіка повинна відповідати та працювати за принципом європейського ринку, а вітчизняні підприємства – забезпечити необхідну кількість високоякісної продукції з низькою собівартістю, бути конкурентними на ринках споживача [3]. При цьому досить гостро постає питання управління якістю сільськогосподарською продукції, її відповідність міжнародним стандартам якості.

Беручи до уваги сказане вище, можна зробити висновок, що в складних економічних умовах м'ясо птиці є тим дешевим та якісним білковим продуктом, яке поряд із порівняно дешевим хлібом та молоком складає основу харчування звичайної української родини. Тому формування пропозиції на ринку м'яса птиці, а також ефективного його виробництва є однією із умов забезпечення продовольчої безпеки України.

Отже, розвиток галузі птахівництва не можливий без належного функціонування ринку м'яса птиці, яке передбачає розгалужену систему каналів реалізації, оптимальне співвідношення ціни та якості продукції, забезпечення платоспроможного попиту на курятину, зменшення диспаритету цін на засоби виробництва і вироблену продукцію та пропорційний розподіл отриманого прибутку у ланцюзі від виробника до споживача м'яса птиці.

Список літератури

1. Бобирева Т. С. Україна на світовому ринку м'яса та харчових м'ясних субпродуктів / Т. С. Бобирева // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія “Фінанси і кредит”.- 2007.- № 2.- С. 230-234.
2. Вертійчук А. І. Шляхи подальшого розвитку птахівництва в Україні / А. І. Вертійчук // Ефективне птахівництво. – 2008. - № 11.- С. 3-5.
3. Вольнова О. М. Управління якістю продукції птахівництва в умовах вступу України в СОТ / О. М. Вольнова // Вісник ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. Серія “Економіка АПК і природокористування”. – 2006. – С. 80.
4. Копитець Н. Г. Ринок м'яса птиці / Н. Г. Копитець // Мясной бизнес.- 2008.- № 4.-С. 100-107
5. Петров В. М. Організація та шляхи підвищення ефективності виробництва яєць / В. М. Петров, В. І. Жеребцова // Вісник ХНАУ ім. Докучаєва. Серія “Економіка АПК і природокористування”. – 2007.- С. 88.
6. Шолудько О. В. Ринок продукції скотарства: проблеми і перспективи / Шолудько О. В., Біттер О. А., Березівський П. С. – Львів: Українські технології, 2004. – 208 с.
7. <http://www.lib.ua-ru.net/inode/34409.html>